

*Колесник Катерина Сергіївна,
викладач*

Севастопольський національний технічний університет

Постановка проблеми. Потреба в послугах професійних перекладачів в Україні останнім часом стабільно зростає, гостро постає питання конкурентоспроможності фахівців цього профілю, прогнозується подальше збільшення попиту на їх послуги на 20% за рік. Такий підвищений попит з боку підприємців на дипломованих фахівців-перекладачів показує наскільки зріс в суспільстві рівень розуміння того, що в перекладі необхідний професіоналізм, що переклад - це складний процес міжмовного посередництва, що вимагає солідної професійної підготовки. Проте, не дивлячись на це, ринок послуг перекладу в нашій країні залишає бажати кращого. Причиною тому є недавнє зародження українських традицій перекладу, в той час як культура перекладацького ринку в інших країнах складалася десятиліттями. Це положення ставить перед університетами України нові завдання з вивчення досвіду країн, які забезпечують якісну професійну підготовку перекладачів і саме тому мають сформований, розвинутий, якісний ринок послуг перекладу. Вивчення такого досвіду зробить величезний внесок у розвиток школи професійного перекладу в нашій країні.

Канада справедливо вважається країною перекладу. На навчання перекладачів у Канаді звертають настільки серйозну увагу, що канадські перекладачі по праву визнаються одними з кращих у світі в галузі функціонального (прагматичного) перекладу. В історично сформованих умовах англо-французької двомовності в цій країні перекладу приділяється величезне значення. Усвідомлення того, що перекладач виконує велику посередницьку місію, забезпечуючи контакти між культурами і взаєморозуміння між людьми, склалося у канадців в результаті всього історичного розвитку їх нації.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Основу канадської школи перекладознавства створили Ж.Дарбельне і Ж.П.Віне, опублікувавши свою першу фундаментальну перекладознавчу монографію «Порівняльна стилістика французької та англійської мов. Методи перекладу» (1958). Стрімкий розвиток навчання перекладу, збільшення кількості професійних асоціацій, спеціалізованих публікацій, навчальних програм і конференцій відображає важливу роль, яка відводиться перекладу в Канаді. Слід підкреслити, що тристороння співпраця між професійними асоціаціями, професійними перекладачами та університетськими викладачами перекладу отримала своє відображення в навчальних перекладацьких програмах, які найкращим чином адаптовані до потреб ринку. Кооперація лежить в основі канадської традиції і пояснює сучасні досягнення канадських перекладачів.

Ключову роль у становленні канадської школи перекладу відіграли праці вчених: Б.Харріса (B. Harris), Д.Селесковича (D. Seleskovith), Ж.-П.Віне (J.-P. Vinay), Ж.Дарбельне (J. Darbelnet), Ж.Деліла (J. Delisle), М.Ледерера (M. Lederer), М.Перне (M. Perrier), С.Капалдо (S. Capaldo).

Відомими канадськими лінгвістами сучасності є: Г.А.Глісон молодший (H.A. Gleason, Jr.), Ж.Море (J. Maurais), І.Мельчук (російського походження), С.Е.Кіса (S.E. Kisa), Я.-Б.Рудницький (українського походження) та інші.

Відокремлення невирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячується означена стаття. Праці видатних канадських вчених і досвід канадської школи перекладу в нашій країні мало вивчені і не враховуються при складанні навчальних програм та в процесі навчання майбутніх перекладачів України.

Саме тому **метою даної статті** є дослідження стану канадської індустрії перекладу взагалі та професійної підготовки перекладачів у Канаді зокрема з метою акцентування необхідності вивчення досвіду цієї країни задля подальшого використання його для підвищення якості професійної підготовки перекладачів в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Внаслідок офіційної двомовності Канаду по праву можна вважати країною перекладу. Наука про переклад в Канаді складалася десятиліттями. Школа підготовки професійних перекладачів - одна з кращих в світі. Крім того, система освіти цієї країни є затребуваною через якість послуг, що надаються.

Слід окремо зазначити, що за даними прес-служби Міністерства освіти України у державному бюджеті на 2012 рік закладено більше коштів на освіту, ніж за всі роки незалежної України - практично 93 мільярда гривень, що становить майже 6,2% від ВВП країни [4]. Ці дані свідчать про те, що державне фінансування освітньої діяльності в Україні перебуває на рівні найбільш розвинених країн світу, а то й перевищує його, проте кількість задоволених системою освіти в Україні (частка у відсотках респондентів, що відповідали «так» на запитання Всесвітнього опитування Геллапа «чи задоволені Ви якістю системи освіти ..?») становила усього 38% - при 71% - у Канаді [2].

Порівняння результатів глобальних рейтингів університетів по країнам 2008 року (Таблиця 1) показало, що Канада входить до п'ятірки країн з затребуваною вищою освітою [3].

Таблиця 1

Результати глобальних рейтингів університетів по країнам 2008 року

	ARWU ¹	QS-THES ²	Webometrics ³	Тайванський рейтинг ⁴
США	1	1	1	1
Великобританія	2	2	3	2
Японія	3	4	9	4
Німеччина	4	15	15	6
Канада	5	5	2	3

За даними 2012 року (версія Universitas21 (U21)) серед десяти кращих країн за якістю вищої освіти Канада займає третє місце [1, с.6]!

Говорячи про індустрію перекладу в Канаді, слід зазначити, що перекладацькою діяльністю в цій країні офіційно займаються з 1867 року, але організація цієї галузі почала формуватися в 1934 році, коли було засновано урядове Бюро перекладів. У повну силу галузь почала свою діяльність в Канаді в 1969 році, коли був прийнятий Закон про офіційні мови і в 1977 році - Хартія Квебека про французьку мову.

Два вище перерахованих законодавчих акти послужили поштовхом до розквіту усного та письмового перекладу в Канаді. На початку 70-х років 20-го століття були видані дипломи першим випускникам канадських університетів за спеціальністю «Переклад». Однак тільки на початку 80-х років стали з'являтися великі компанії, що надають послуги в галузі перекладу. Протягом багатьох років канадські фахівці набували та удосконалювали навички у галузі перекладу двох офіційних мов країни. Сьогодні Канада має стійку репутацію в галузі перекладу, термінології та всіх сфер перекладацької діяльності не тільки за професійну компетенцію, але й за термінологічну компетенцію, засоби перекладу та дослідження університетів в цій області. Канадські фахівці в області усного та письмового перекладу, а також термінології забезпечили себе повною інфраструктурою, яка регулює професійне сертифікування, професійну етику та професійний розвиток.

Переклад стає економічною діяльністю, що набуває все більшого значення як фактор, що сприяє збільшенню продажів, доходів і зайнятості для канадського бізнесу. Одночасно з цим, якість перекладу стає мірою конкурентоспроможності. Перекладацька індустрія Канади, яка суворо контролюється державою, набула високих стандартів якості.

Перспективи зростання канадського ринку перекладу і далі надто високі. Будучи затребуваною всередині країни, канадська індустрія перекладу починає виходити на міжнародний ринок.

Сьогодні на міжнародному рівні канадські перекладацькі асоціації (у країні їх 11) співпрацюють з Міжнародною федерацією перекладачів (FIT), яка охоплює 50 країн і понад 100000 перекладачів; Міжнародною асоціацією синхронних перекладачів (АПС), членами якої є 80 країн з 2500 синхронними перекладачами; та з Американською асоціацією перекладачів (АТА), лави якої складають 7000 перекладачів [5, с.44].

Кадри є неодмінною умовою сфери перекладацьких послуг. Не дивлячись на те, що в сучасному світі електронне устаткування для перекладу стає все більш доступним, перекладацька промисловість безпосередньо залежить від якості та готовності своїх кадрів.

Рівень освіти професійних перекладачів в Канаді - високий. 81% представників професії - мають ступінь бакалавра, 26% - ступінь спеціаліста. Особливо це стосується сертифікованих перекладачів-синхроністів, багато з яких мають докторський ступінь.

Поряд з цим питання кадрів перекладацької промисловості навіть в Канаді є дуже актуальним. Відбувається дорослішання перекладацьких кадрів. Навчання на робочому місці розглядається як варіант адекватної підготовки зміни професіоналів.

Навчальні заклади є важливою ланкою і відіграють ключову роль у розвитку перекладацької індустрії Канади. Університети Канади є передовими установами з підготовки фахівців у галузі письмового перекладу, термінології та усного перекладу. Крім того, є кілька вищих навчальних закладів, таких як Муніципальний коледж у Ванкувері та Алгонкінський коледж, які пропонують підготовку в області загального (усного) перекладу, але кількість таких навчальних закладів обмежена.

Підготовку в області перекладознавства в Канаді пропонує одинадцять освітніх установ університетського рівня. Всі вони є членами Канадської Асоціації шкіл перекладу (Canadian Association of Schools of Translation (CAST)). Це університети: Монреальський (Montreal), Оттавський (Ottawa), Конкордійський (Concordia), МакГілла (McGill), Лавалья (Laval), Йорка (York), Лаврентія (Laurentian), Святого Боніфасія (St. Boniface), Монктонський (Moncton) і Квебекський (Quebec) в Труа-Рівер і Халл (at Trois-Rivières and Hull).

Ці університети пропонують різні рівні освіти: від сертифікату про закінчення середньої освіти до ступеня магістра та доктора філософії. Підготовка в області усного синхронного перекладу пропонується тільки в університеті Оттави, і являє собою річну програму на базі повної вищої освіти. Крім цього, окремі університети (наприклад, університет Йорка в Торонто), пропонують програми з перекладознавства для випускників та аспірантів.

Більш того, канадські перекладацькі асоціації створили різні комітети: навчальні комітети - для розробки

¹ Academic Ranking of World Universities. Рейтинг мирових університетів, який складається з 2003 року Шанхайським університетом (ShanghaiJiao Tong University)

² (TimesHigher Education - QS World University Rankings) Рейтинг мирових університетів, який складається з 2004 року британською організацією «TSL Education Ltd.» спільно з компанією «Quacquarelli Symonds», щорічно публікується у виданні «The Times Higher Education Supplement»

³ Вебометрикс. Рейтинг розробляється з 2004 року лабораторією Cybermetrics, дослідницькою групою Центра інформації та документації Національної дослідницької Ради Іспанії (Cybermetrics Lab, Spain)

⁴ Рейтинг публікується з 2007 року Радою по оцінюванню та акредитації у сфері вищої освіти республіки Тайвань (Higher Education Evaluation and Accreditation Council of Taiwan)

рекомендаційних змін до навчальних програм університетів; комітети професійного розвитку - для організації та проведення відповідних курсів і семінарів; дисциплінарні комітети і комітети незалежного контролю якості, а також інші комітети, створені з метою забезпечення особливих інтересів представників перекладацьких підгруп: синхронних перекладачів, судових перекладачів, термінологів.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Враховуючи прогресивні ідеї канадського досвіду, система та зміст підготовки майбутніх перекладачів в Україні можуть бути переглянутими. Прогресивні ідеї канадського досвіду можуть враховуватися при складанні навчальних програм вищих навчальних закладів України, які спеціалізуються на підготовці майбутніх перекладачів, а також можуть бути корисними при розробці спецкурсів (порівняльне перекладознавство) для підвищення якості професійної підготовки перекладачів у вищих навчальних закладах України, а також в умовах післядипломної освіти фахівців цього напрямку. Вважаємо, що урахування передового досвіду Канади допоможе належним чином адаптувати майбутніх фахівців сфери перекладу до потреб сучасного ринку нашої країни.

Резюме. В статті розглядається стан індустрії перекладу в Канаді, підкреслюється як якість освіти взагалі, так і в сфері професійної підготовки перекладачів зокрема. Визначена необхідність подальшої дослідницької діяльності в цьому напрямку з метою вивчення передового досвіду цієї країни. **Ключові слова:** професійної підготовки перекладачів, індустрія перекладу, перекладацька діяльність, професійний перекладач, перекладацькі асоціації.

Резюме. В статье рассматривается состояние индустрии перевода в Канаде. Подчеркивается как качество образование вообще, так и в сфере профессиональной подготовки переводчиков в частности. Определена необходимость дальнейшей исследовательской деятельности в этом направлении с целью изучения передового опыта этой страны. **Ключевые слова:** профессиональная подготовка переводчиков, индустрия перевода, переводческая деятельность, профессиональный переводчик, переводческие ассоциации.

Summary. The article is devoted to the state of Canadian translation industry. Quality of education in general and in the sphere of professional training of translators in particular are underlined. The necessity of the further research activity in this direction with the aim to investigate advanced experience of this country is defined. **Keywords:** professional training of translators, translation industry, translation activity, professional translator, translation associations.

Література

1. Ross Williams, Gaetan de Rassenfosse, Paul Jensen, Simon Marginson. U21 Ranking of National Higher Education Systems. - Institute of Applied Economic and Social Research. University of Melbourne, 2012. – 28p.

2. Если мы такие образованные, то почему такие бедные? Реформирование системы образования: взгляд экономиста. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: 05.10.2012: <http://zn.ua/EDUCATION/esli_my_takie_obrazovannye,_to_pochemu_takie_bednye_reformirovanie_sistemy_obrazovaniya_v_zglyad_ekon-74249.html>. – Загол. з екрану. – Мова рос.

3. Обобщенный рейтинг качества университетов. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: 05.10.2012: <<http://www.ucheba.ru/vuz/12803/article/8266.html>>. – Загол. з екрану. – Мова рос.

4. Рекорд: в Украине расходы на образование в 5,5 раз перекроют траты на армию. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: 05.10.2012: <<http://argumentua.com/novosti/rekord-v-ukraine-raskhody-na-obrazovanie-v-55-raz-perekroyut-traty-na-armiyu>>. – Загол. з екрану. – Мова рос.

5. Survey of Canadian translation industry. Final report of the Canadian Translation Industry Sectoral Committee. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: 05.10.2012: <<http://www.uottawa.ca/associations/csict/strate.pdf>>. – Загол. з екрану. – Мова англ.